

Віталій Зіновійович ЗАПУХЛЯК

здобувач кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки імені С. І. Юрія,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: zapukhlyak.v@gmail.com

Людмила Тарасівна ГЕРМАН

аспірантка кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки імені С. І. Юрія,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: laly_07@mail.ru

АСИМЕТРІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Запукхляк, В. З. Асиметрії глобального економічного розвитку [Текст] / Віталій Зіновійович Запукхляк, Людмила Тарасівна Герман // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 3. – С. 16-25. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Світова економіка пройшла тривалий шлях розвитку, а історичний експурс доводить, що перехід системи на якісно новий етап розвитку супроводжується трансформаціями. Глобальні перетворення відкрили для країн нові можливості розвитку, але водночас й поглибили наявні асиметрії. У світі відбулися зміни, які стали глобальними за впливом, а за результатом не забезпечили стійкого економічного зростання та розвитку. За таких умов актуалізуються питання подолання асиметрій глобального економічного розвитку. Предметом дослідження є теоретичні засади останнього та практичні аспекти вияву його асиметрій.

Мета. Метою статті є виявлення особливостей глобального економічного розвитку та вияву їх асиметрій щодо країн із різним рівнем розвитку під впливом глобальних трансформацій. Сформульовано наступні завдання: узагальнити сучасні підходи до розуміння асиметрій глобального економічного розвитку; розкрити основні проблеми глобального економічного розвитку; проаналізувати наявні асиметрії глобального економічного розвитку за наступними напрямками: економічним, соціальним, інформаційним; обґрунтувати важливість їх подолання в економічному розвитку країн.

Методи (методологія). Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання. У процесі роботи використано загальнонаукові та специфічні методи, серед яких найсуттєвішими є: методи системного підходу, аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, економетричні методи, графічний метод.

Результати. У результаті проведеного дослідження виявлено тенденції глобального економічного розвитку, які втілюються у поглибленні асиметрій між країнами. Встановлено об'єктивність асиметрій глобального розвитку, проаналізовано їх основні види, обґрунтовано роль соціального чинника у їх подоланні.

Ключові слова: асиметрії; глобалізація; глобальний економічний розвиток; економічне зростання; інвестиції; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій; соціальні асиметрії; Цілі розвитку тисячоліття.

Vitalii Zinoviiovych ZAPUKHLYAK

PhD Student,
Department of International Finance,
Ternopil National Economic University
E-mail: zapukhlyak.v@gmail.com

Liudmyla Tarasivna HERMAN

PhD Student,
Department of International Finance,
Ternopil National Economic University
E-mail: laly_07@mail.ru

ASYMMETRY OF GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. The world economy has passed a long way of development. The historical overview shows that the transition of the system to a new stage of development is accompanied by transformations. Global transformations have opened new opportunities of development for the countries, but at the same time they deepened the existing asymmetry. A lot of changes have taken place in the world. They have become global as for the impact, but as for the result they have not ensured sustainable economic growth and development. Under such conditions the issues of overcoming of asymmetries of global economic development have become actual. The latest theoretical principles and practical aspects of manifestation of its asymmetries have become the subject of the study

Purpose. The article aims to identify the characteristics of global economic development and expression of their asymmetries as for the countries with different levels of development under the influence of global transformations. The following objectives have been formulated: to summarize current approaches to understanding the asymmetries of the global economic development; to reveal basic problems of global economic development; to analyze the existing asymmetries in global economic development in the following areas: economic, social, informational; to ground the importance of their overcoming in the economic development of countries.

Methods (methodology). The methodological basis of the study is the dialectical method of scientific knowledge. In this study we have used the general scientific and applied specific methods. The most significant methods are as the following: the methods of system approach, analysis, synthesis, generalization, comparison and also econometric methods, graphical method.

Results. The trends of global economic development, which are embodied in deepening of asymmetries between countries are revealed. It has been established the objectivity of asymmetry of global development. The main types are analysed. The role of social factor in their overcoming is grounded.

Keywords: asymmetry; globalization; global economic growth; economic growth; investment; development of information and communication technologies; social asymmetry; Millennium Development Goals.

JEL classification: F010, F200

Вступ

Глобалізація є закономірністю світового господарського розвитку у XXI ст. Вона принесла країнам чимало переваг, оскільки трансформації торкнулися усіх сфер суспільного життя і мали структурний характер. Водночас суперечності економічного розвитку країн досягли свого апогею через зростання їх взаємозалежності не лише в частині позитивних ефектів, а й поглиблення загроз та небезпек, виникнення нових проблем, передусім соціально-економічного та політичного характеру. Саме тому глобальним економічним процесам на сучасному етапі не властиві впорядкованість, прогнозованість та рівновага, а сама структура світової економіки є настільки деформованою, що асиметрія є характерною її ознакою та посилюється в міру ускладнення системи.

Об'єкт дослідження – процеси глобального економічного розвитку.

Предметом дослідження є теоретичні засади глобального економічного розвитку та практичні аспекти вияву його асиметрій.

Мета та завдання статті

Мета роботи – ідентифікувати тенденції глобального економічного розвитку та з'ясувати особливості вияву його асиметрій.

Для досягнення мети дослідження окреслено наступні завдання: 1) узагальнити сучасні підходи до розуміння глобального економічного розвитку та його асиметрій; 2) розкрити основні проблеми

глобального економічного розвитку; 3) проаналізувати наявні асиметрії глобального економічного розвитку за наступними напрямками: економічним, соціальним, інформаційним; 4) обґрунтувати необхідність подолання наявних асиметрій економічного розвитку країн.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економічний розвиток країн у новій конфігурації світового економічного порядку набуває ознак глобальності, відповідно трансформується розуміння поняття «розвиток». З означеної проблематики існує достатньо праць як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Опрацювання наукових досліджень дало змогу визначити два підходи до визначення сутності розвитку: філософський та економічний. Структурні трансформації суттєво змінили традиційне розуміння розвитку, тим більше глобального, адже розвиток світових економічних процесів перестав бути лінійним, а відтак важко піддається прогнозуванню. Фактор стохастичності вносить своє коригування зроблених прогнозів та очікувань, тим більше, що у світі відсутні передумови для стійких змін. На думку А. Філіпенка, чинні підходи до економічного розвитку слід згрупувати наступним чином [1, с. 37]:

1) перша група науковців вважає результатом економічного розвитку підвищення якості життя, добробуту населення та задоволення потреб усіх членів суспільства. Такої думки дотримується і польський економіст, професор Лешек Бальцерович, який під економічним розвитком розуміє процес, що сприяє систематичному підвищенню продуктивності праці, зростанню кількості зайнятого населення, та виокремлює такі детермінанти темпів розвитку [2]: базовий початковий рівень розвитку; людський капітал, під яким слід розуміти рівень освіти; внутрішні умови господарювання; зовнішні умови господарювання;

2) друга група дослідників розглядає загальні закономірності процесу розвитку та дотримується думки, що він має циклічний характер та пов'язаний з процесами еволюції та прогресу (Д. Лук'яненко, В. Габовіч), зокрема польський учений В. Габовіч вважає синонімами такі поняття, як «економічний розвиток», «піднесення експансії», «прогрес», «зростання». Водночас світова практика показує, що не завжди розвиток супроводжується прогресом, тому може мати й регресивний характер;

3) процес розвитку розглядається як комплексний та багатовимірний процес (Р. Нуреев, С. Енке);

4) історико-філософський підхід, представники якого роблять акцент на тому, що розвиток є процесом закономірного та багатфакторного повторення (чергування) порядку й хаосу в контексті соціальної синергетики (Б. Шаванс, В. Бранський).

Глобальний економічний розвиток є розгорнутим у часі та просторі процесом, охоплює країни, незалежно від рівня їх економічного розвитку та ступеня залучення до світових економічних процесів, формується під впливом як внутрішніх для кожної країни чинників, так і зовнішніх, а також цивілізаційних. Саме останні починають все більше впливати на глобальний економічний розвиток. А. Філіпенко виокремлює чотири групи чинників впливу: початковий рівень розвитку країн; стан людського капіталу; економічний устрій держави; екзогенні умови розвитку [3, с. 94-95].

Під впливом усіх чинників у сукупності перша половина ХХІ ст. характеризується глибокими трансформаціями в геоцивілізаційному просторі, кластером глобальних криз на заході індустріальної світової цивілізації в першу чверть століття і формуванням основ інтегральної цивілізації в авангардних країнах у другій чверті століття. На доповнення до військових конфліктів, економічних війн та переділу світу посилюється спротив країн проти економічного та духовного насилля, деструктивних реформ та уніфікації цінностей. Таким чином, індустріальна цивілізація поглибила екзистенційні та соціокультурні протиріччя. Це посилює хаотичність і невизначеність світової динаміки, загострює міжцивілізаційні, міждержавні та соціальні протиріччя, породжує асиметрії глобального економічного розвитку.

Проектуючи поняття симетрії та асиметрії на глобальний економічний розвиток, зазначимо, що це об'єктивні характеристики світових процесів, які взаємодоповнюють одна одну, адже сам розвиток є суперечливим за змістом та наслідками процесом. Ґрунтовне дослідження глобального економічного розвитку було проведено Я. Столярчук [4], яка підтримує ідею формування глобальної моделі економічного розвитку та водночас вказує на існування асиметрій, котрі проявляються у відсутності структурної рівноваги глобальної економічної системи, непропорційному розвитку підсистем і елементів світового господарства через об'єктивно існуючі суперечності між ними [5].

У такому випадку окремі вчені пропонують застосовувати поняття дисиметрії як таке, що виступає як єдність симетрії та асиметрії, тобто впорядкований відхід від симетрії, асиметрія всередині симетрії або навпаки [6]. Схожої думки дотримується і Н. Кравчук, яка доводить причинно-наслідковий зв'язок таких понять, як рівновага (симетрія), асиметрія, дисбаланси, нестабільність, криза [7, с. 57], тому асиметрії глобального розвитку визначає як «об'єктивно існуючі... порушення пропорцій глобально-центричної економічної системи, що проявляються у вартісно-кількісних, просторово-часових і соціокультурних вимірах», виокремлюючи латеральні, структурні, функціональні, динамічні асиметрії [7, с. 49]. У нашому дослідженні під асиметрією глобального економічного розвитку будемо розуміти такий стан розвитку світового господарства, якому властиве порушення порядку певних соціально-економічних явищ та

процесів, відсутність упорядкованості елементів економічної сфери та непропорційний розподіл фінансових, інформаційних, людських потоків у просторово-часовому вимірі. Таким чином асиметрії глобального економічного розвитку пропонуємо розглядати за наступними напрямками: економічне зростання, інвестиційний, інформаційний та соціальний розвиток.

Економічне зростання Нобелівський лауреат (1971 р.) Саймон Кузнец розглядав як довгострокову спроможність забезпечити потреби населення, використовуючи ефективні технології та проводячи інституційні зміни [8]. Економічне зростання науковцями визначається як «збільшення кількості виготовлених товарів і послуг, що продукує національна економіка і яке проявляється у формі збільшення ВВП та ВВП на одну особу» [9, с. 286].

Проаналізуємо характер розподілу ВВП на одну особу із використанням програмного продукту STATISTICA 8.0 для 183 країн світу ($n = 183$) на основі даних Світового банку за період 2003-2011 рр. Отримані розрахунки підтвердили відсутність нормальному розподілу Гаусса (табл. 1), про що свідчать наведені коефіцієнти асиметрії та ексцесу. Аналіз даних вказує на невелику за значенням та стабільну асиметрію ВВП на одну особу у світі та низький рівень коефіцієнта ексцесу.

Таблиця 1. Описові статистичні характеристики розподілу обсягів ВВП на одну особу за країнами світу протягом 2003-2011 рр.*

Рік	Середнє	Медіана	Мінімум	Максимум	Варіація	Стандартне відхилення	Асиметрія	Ексцес
2003	7865,04	2213,0	105,00	66453,0	156781130	12521,23	2,266034	5,248053
2004	8983,37	2559,0	117,00	74389,0	200908168	14174,21	2,221174	4,891408
2005	9845,10	2896,0	125,00	80925,0	235976360	15361,52	2,246380	5,110362
2006	10736,58	3279,0	149,00	90016,0	275667472	16603,24	2,320081	5,713543
2007	12191,99	3984,0	165,00	106920,0	349480484	18694,40	2,362336	6,148652
2008	13404,54	4414,0	187,00	112029,0	401485177	20037,10	2,325819	5,934350
2009	11759,67	4059,0	175,00	100541,0	303546568	17422,59	2,383833	6,479106
2010	12485,26	4532,0	199,00	103574,0	331331909	18202,52	2,370365	6,301860
2011	13855,67	5318,0	231,00	114232,0	414847916	20367,82	2,377028	6,186561

*Побудовано засобами STATISTICA 8.0.

Графічне відображення розподілу країн за обраною ознакою у 2003 р. та 2011 р. (рис. 1-2) підтверджує наявність правосторонньої асиметрії, що свідчить про існування великої кількості країн із невеликими значеннями ВВП на одну особу, зокрема, основну групу країн становлять ті, в яких ВВП на одну особу не перевищує 10000 дол. США, причому ця тенденція не змінюється з роками. Значення коефіцієнта Колмогорова-Смірнова протягом 2003-2011 рр. для розподілу ВВП на одну особу було майже однаковим, що свідчить про збереження асиметрій у показнику протягом досліджуваного періоду між країнами світу.

Для групування країн було проведено кластерний аналіз за показником ВВП на одну особу, що дало змогу отримати 7 кластерів. До кластеру 7 входить 5 країн, зокрема Бермудські острови, Катар, Люксембург, Норвегія, Швейцарія, і для них характерний найвищий рівень ВВП на одну особу. Високий рівень ВВП на одну особу притаманний країнам кластеру 1 (входить 17 країн, зокрема Австрія, Бельгія, Великобританія, Нідерланди, Фінляндія, Франція, Швеція, Японія, США та ін.). Середній рівень ВВП на одну особу властивий країнам кластеру 2 (10 країн, в тому числі Греція, Іспанія, Італія, Кіпр та ін.) та кластеру 3 (входить 17 країн, зокрема Естонія, Португалія, Угорщина, Чехія та ін.). Кластер 4 сформували 29 країн, у тому числі Латвія, Литва, Румунія, Польща, Туреччина та ін. До країн кластеру 5 (41 країна) увійшла й Україна разом з такою країною ЄС, як Болгарія. Кластер 6, для якого характерний найнижчий рівень ВВП на одну особу, є найчисельнішим – увійшло 64 країни, у тому числі В'єтнам, Замбія, Індія, Киргизстан, Пакистан та ін.

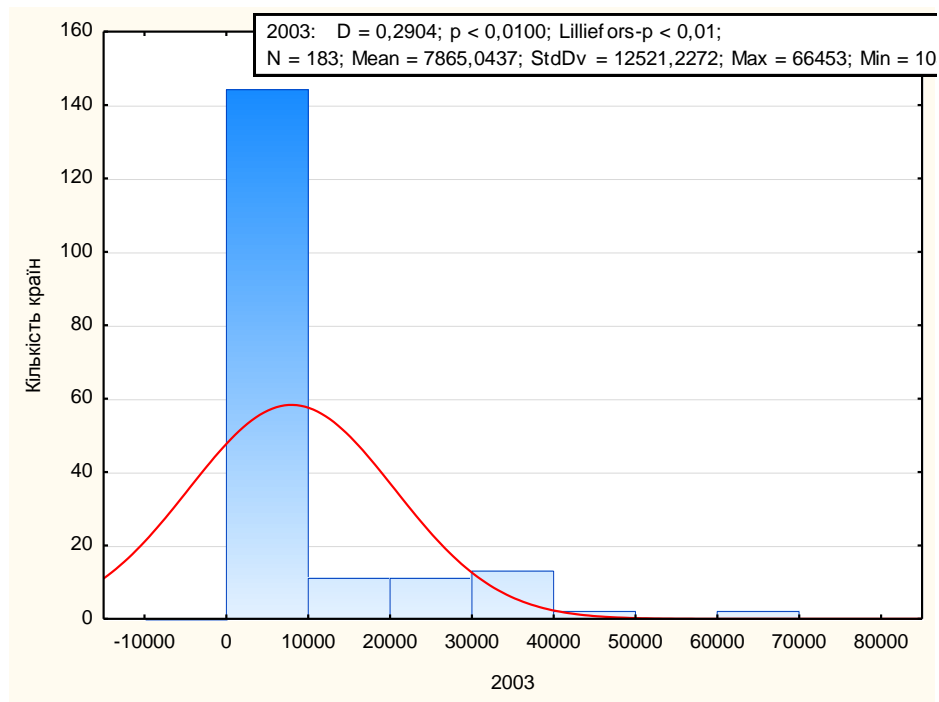

Рис. 1. Розподіл ВВП на одну особу за країнами світу у 2003 р.*

**Побудовано засобами STATISTICA 8.0.*

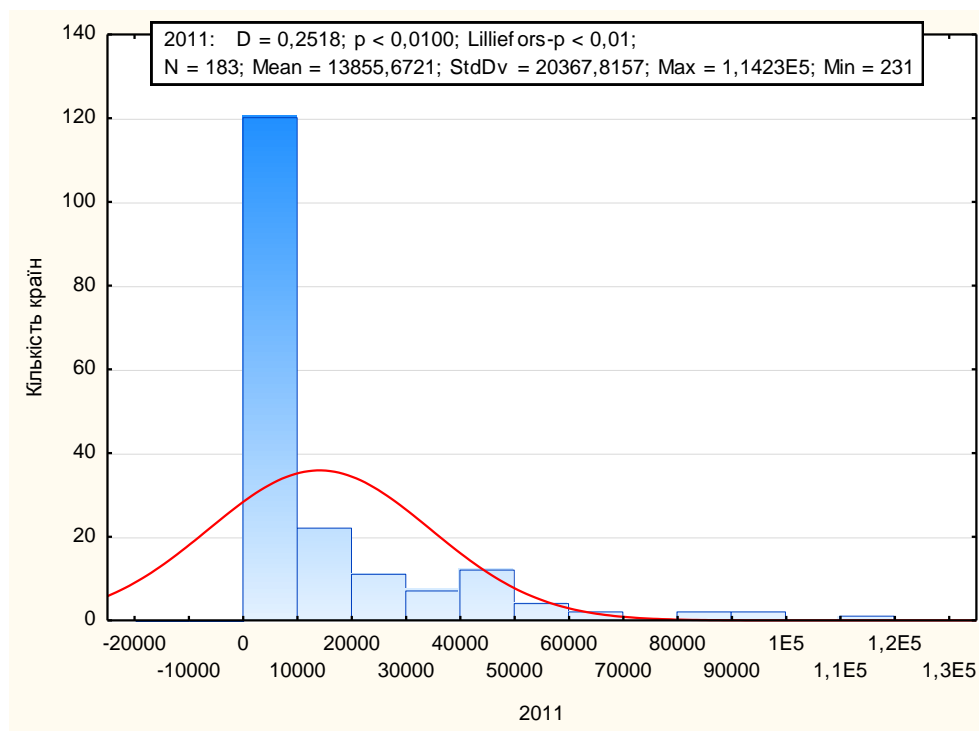

Рис. 2. Розподіл ВВП на одну особу за країнами світу у 2011 р.*

**Побудовано засобами STATISTICA 8.0.*

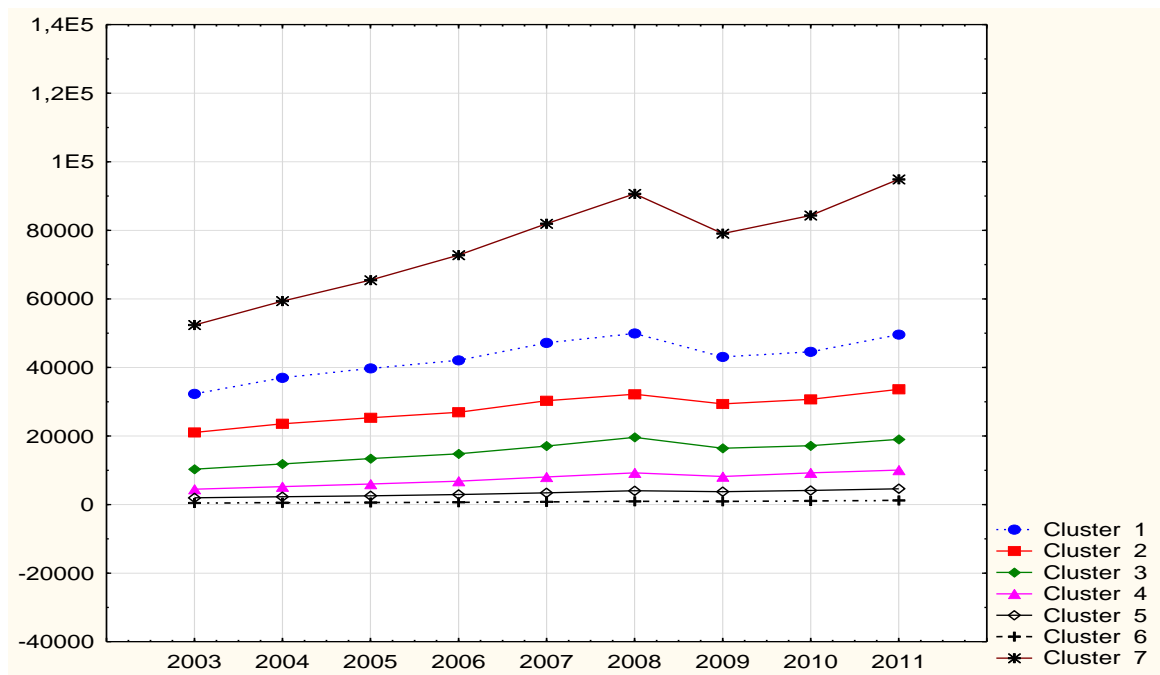

Рис. 3. Середні значення обсягів ВВП на одну особу у кластерах протягом 2003-2011 рр.*

*Побудовано засобами STATISTICA 8.0.

Емпіричний аналіз глобальних інвестиційних потоків показав, що 2009 р. був найбільш складним для країн із різним рівнем економічного розвитку (рис. 4). Вхідні інвестиційні потоки країн з перехідною економікою виявилися найбільш стійкими до зовнішніх впливів. Ці країни у 2013 р. визначали темпи зростання світового ВВП. Ґрунтовно асиметрії їх інвестиційного розвитку проаналізовано у праці [10].

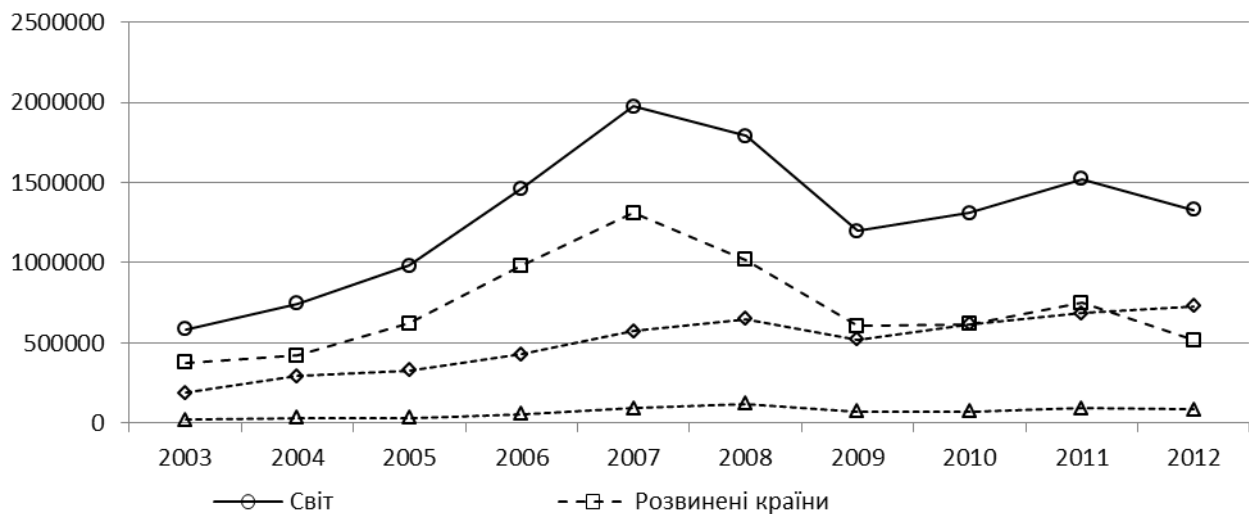

Рис. 4. Вхідні іноземні інвестиції (у млн. дол. США) у 2003-2012 рр.*

*Складено за матеріалами ЮНКТАД. (Конференції ООН з торгівлі і розвитку) [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://unctadstat.unctad.org>.

Аналізуючи економічний розвиток країн, зазначимо, що формування глобальної економіки підвищило значення ще однієї складової глобалізації – інформаційної, адже усі ланки суспільного життя нині супроводжуються інформаційними технологіями, що стало основою формування інформаційного суспільства. Асиметрія інформаційного розвитку по суті поглиблює економічну асиметрію. Так, попри позитивні наслідки, інформатизація поглиблює диспропорції у розвитку розвинених країн та тих, що розвиваються, оскільки «в постіндустріальному суспільстві найважливішими ресурсами стають фінанси та інтелект. Інформаційна революція посилила технологічний розрив між країнами, створивши по суті

дві моделі розвитку людства, хоча інформація в останнє десятиліття активно впроваджується і в країнах, що розвиваються» [11]. Сценарії, які передбачали існування двох світів – який охоплений телефонним зв'язком, і той, який практично не знає, що таке мобільний зв'язок, – справдилися [12, с. 272-273].

Аналіз динаміки індекса розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) (розраховується Міжнародним союзом електрозв'язку) вказує на зміни у рівні впровадження інформаційних технологій, а країни, що розвиваються, продовжують бути аутсайдерами. Загалом у світі спостерігається позитивна динаміка усіх показників, що відображають зміни у сфері ІКТ (табл. 2), за винятком абонентів фіксованого телефонного зв'язку.

У дослідженнях глобального розвитку головний акцент на перспективу робиться на людині, відповідно, соціальна складова стає невід'ємною глобального економічного розвитку. Зокрема, Д. Лук'яненко в концепціях розвитку основну увагу відводить людським ресурсам та процесам соціалізації, адже соціально-економічні розриви поглиблюють суперечності економічної глобалізації [13]. Лауреат Нобелівської премії миру Мухаммад Юнус вважає, що глобалізаційним процесам, незважаючи на науково-технічну революцію, не властивий соціальний прогрес, тому причину він вбачає у неспроможності ринку в теперішній формі вирішувати соціальні проблеми, а навпаки в загостренні таких проблем, як бідність, хвороби, забруднення довкілля, корупція, злочинність, нерівність [14, с. 19].

Глобальна економічна реальність має подвійний вплив на вирішення соціальних проблем. Так за останнє десятиліття відбулося значне покращення показників Цілей розвитку тисячоліття. Програма досягнення 8 важливих завдань для усієї світової спільноти до 2015 р. стала відправним пунктом щодо глобального партнерства у подоланні бідності, зниженні смертності від хвороб та голоду. Зниження рівня безробіття та підвищення зайнятості працездатного населення – ключова проблема усіх країн, адже забезпечення рівня проживання залежить від матеріального достатку та отриманих доходів. Оптимістичні прогнози глобального економічного розвитку не справджуються через кризові явища, тому знижується рівень зайнятості населення (частка зайнятого населення зменшилася з 61,3 % у 2007 р. до 60,3 у 2012 р.) [15] (табл. 3).

Таблиця 2. Основні показники ІКТ для країн із різним рівнем економічного розвитку*

Країни	На 100 жителів								
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.*	2013 р.*
Фіксований телефонний зв'язок									
Розвинені країни	47,2	46,6	44,8	44,5	45,7	44,7	43,7	42,7	41,6
Країни, які розвиваються	12,7	13,0	13,0	12,8	12,4	12,0	11,5	11,3	11,1
Світ	19,1	19,2	18,8	18,5	18,4	17,8	17,3	16,9	16,5
Мобільний зв'язок									
Розвинені країни	82,1	92,9	102,0	108,3	112,5	115,0	119,0	123,6	128,2
Країни, які розвиваються	22,9	30,1	39,1	49,1	58,3	69,0	78,3	84,3	89,4
Світ	33,9	41,7	50,6	59,8	68,1	77,2	85,5	91,2	96,2
Фіксований (мобільний) широкополосний зв'язок									
Розвинені країни	N/A	N/A	18,5	27,5	36,6	42,9	55,1	63,3	74,8
Країни, які розвиваються	N/A	N/A	0,8	1,6	3,0	4,4	8,2	13,3	19,8
Світ	N/A	N/A	4,0	6,3	9,0	11,3	16,6	22,1	29,5

*Складено за даними International Telecommunication Union. [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/default.aspx>.

Таблиця 3. Показники соціальної асиметрії регіонів із різним рівнем економічного розвитку*

Показники (відповідно до завдань Цілей розвитку тисячоліття)	Рік	Розвинені регіони	Регіони, що розвиваються
Частка зайнятих у загальній чисельності населення, %	2007 р.	57	63
	2012 р.	55	62
Частка населення, що страждає від недоїдання, %	2007 р.	2	23
	2012 р.	1	15
Коефіцієнт охоплення початковою освітою, %	1990 р.	96	80
	2000 р.	97	83
	2011 р.	97	90
Частка жінок, що працюють у несільськогосподарському секторі, %	1990 р.	45	35
	2011 р.	48	40
Частка місць, які займають жінки в національних парламентах, %	2000 р.	16	12
	2013 р.	23,8	20
Коефіцієнт смертності серед дітей віком до 5 років	1990 р.	15	97
	2011 р.	7	57
Частка дітей відповідної вікової групи, які отримали хоча б одну дозу вакцину проти кору, %	2000 р.	92	70
	2011 р.	92	83
Показник материнської смертності на 100 000 народжених живими для жінок віком 15-49 років	1990 р.		440
	2010 р.		240
Частка жінок віком 15-49 років, які під час вагітності отримали не менше 4 медичних консультацій, %	1990 р.		37
	2011 р.		51
Показник народжуваності серед підлітків (кількість пологів на 1000 жінок віком 15-19 років)	1990 р.	34	64
	2010 р.	22	52
Показник розповсюдження ВІЛ-інфікування	2001 р.	0,03	0,09
	2011 р.	0,03	0,06
Обсяги викидів CO ₂ (млрд метр.тонн)	1990 р.	6,7	14,9
	2010 р.	18	13,7
Частка населення, що має доступ до покращених джерел води, %	1990 р.	98	70
	2011 р.	99	87

*Складено за даними *The Millennium Development Goals Report 2013* [15].

Суттєвим є гендерний розрив між працюючим населенням, особливо в країнах, що розвиваються, де занятість жінок є набагато нижчою. Серед працюючого населення в країнах, що розвиваються, більше 60 % проживає на менше ніж 4 дол. США в день, тобто відсутні стійкі тенденції до формування середнього класу, за винятком країн Східної Азії. Щодо доступу до початкової освіти, то країни, що розвиваються, досягли значних успіхів, наприклад у країнах Африки на південь від Сахари на 10 % скоротилася частка дітей молодшого шкільного віку, що не відвідують школу (з 41% у 1990 р. до 32 % у 2011 р.), проте зберігається гендерна нерівність у доступі до освіти. Зберігається значна асиметрія між країнами за рівнем дитячої смертності, незважаючи на загальний прогрес у її зниженні, особливо загрозливою є ситуація в бідних країнах Африки. За два десятиліття у світі суттєво скоротилася материнська смертність, причому ця тенденція спостерігається і в країнах, які розвиваються. Водночас перевиконано поставлене завдання забезпечення доступу населення до питної води [15].

Соціальна нерівність залишається однією із негативних закономірностей глобального економічного розвитку, про що свідчать й останні дослідження ООН [16]. Тому забезпечення глобального розвитку потребує глобальних дій не лише в частині виконання та фінансування разових соціальних проєктів, а й тих, які спрямовані на зменшення асиметрій між країнами, забезпечення соціального прогресу, що створить надійний фундамент для подолання асиметрій інвестиційного та інформаційного розвитку, забезпечить економічне зростання.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи, зазначимо, що глобалізація має неоднозначний вплив на країни з різним рівнем економічного розвитку, а фрагментація світового господарства відбувається з огляду на інтереси країн та можливості їх реалізації. Характерною ознакою глобального розвитку у третьому тисячолітті стає вияв подвійних стандартів в економічній політиці країн та недотримання принципу поваги до цінностей, властивих певній локальній цивілізації. Саме через це поглиблюються сучасні асиметрії розвитку, зокрема, в інвестиційній, інформаційній та соціальній сферах. Встановлені асиметрії не дають

можливості світовому господарству перейти на новий якісний етап розвитку. Водночас «глобалізація як загальний принцип бізнесу здатна принести бідним більше користі, аніж будь-яка її альтернатива, але без належного нагляду і правил вона може виявитися деструктивною» [14, с. 19]. Таким чином необхідною є розробка глобальної стратегії, яку можна було б адаптувати і для країн, що розвиваються, тим самим зменшити просторо-часові асиметрії та забезпечити стійкі тенденції глобального економічного розвитку.

Список літератури

1. Филипенко, А. С. Экономическое развитие: цивилизационный подход / А. С. Филипенко. – М. : Экономика, 2002. – 260 с.
2. Бальцерович, Л. Свобода і розвиток. Економія вільного ринку / Лешек Бальцерович. – Л. : [б.в.], 2000. – 332 с.
3. Філіпенко, А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.
4. Столярчук, Я. М. Глобальні асиметрії економічного розвитку: [монографія] / Я. М. Столярчук. – К.: КНЕУ, 2009. – 302 с.
5. Столярчук, Я. М. Асиметрія глобального розвитку: соціально-економічний вимір : автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.02 / Я. М. Столярчук; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2009. – 34 с.
6. Хисматуллина, Ю. Р. Симметрия, асимметрия и диссимметрия в структуре и развитии живой материи. [Електронний ресурс] / Ю. Р. Хисматуллина/ Автореф. дис. канд. филос. наук за спеціальністю 09.00.08 «Философия науки и техники». – Саратов, 2005. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/simmetriya-asimmetriya-i-dissimmetriya-v-strukture-i-razvitii-zhivoi-materii#ixzz2q0ulUW6t>
7. Кравчук, Н. Я. Дивергенція глобального розвитку: Сучасна парадигма формування геофінансового простору / Н. Я. Кравчук. – К.: Знання, 2012. – 782 с. — (Сучасна наука).
8. Никитенко, П. Г. Саймон Смит Кузнец – один из выдающихся экономических креативных мыслителей-экономистов-предтеч инновационных моделей социально-ориентированного экономического роста и ноосферной экономики / П. Г. Никитенко // Проблемы управления. – 2011. – №2 (39). – С. 42–52.
9. Макроекономіка та макроекономічна політика: навч. посіб. / А. Ф. Мельник, Т. Л. Желюк, О. В. Длугопольський, О. В. Панухник. – К. : Знання, 2008. – 699 с.
10. Запужляк, В. З. Мотиваційні чинники інвестування та характеристики інвестиційного розвитку країн / В. З. Запужляк // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 5. – С. 340-350.
11. Делягин, М. Информационная революция, глобализация и кризис мировой экономики [Електронний ресурс] / Михаил Делягин. – Режим доступа: http://vasilieva.narod.ru/ptpu/9_1_01.htm.
12. Спенс, М. Следующая конвергенция: будущее экономического роста в мире, живущем на разных скоростях / М. Спенс / пер. с англ. А. Калинина; под ред. О. Филаточевой. – М. : Изд-во Института Гайдара, 2013. – 336 с.
13. Лук'яненко, Д. Г. Глобальна економічна інтеграція: [монографія] / Д. Г. Лук'яненко. – К.: ТОВ «Національний підручник», 2008. – 220 с.
14. Юнус, М. Создавая мир без бедности: Социальный бизнес и будущее капитализма / М. Юнус, А. Жоли. – М.: Альпина Паблишерз, 2009. – 307 с.
15. The Millennium Development Goals Report 2013. [ElectronicResource]. – Mode of access: <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/report-2013/mdg-report-2013-english.pdf>.
16. Report on World Social Situation 2013: Inequality Matters. [ElectronicResource]. – Mode of access: <http://www.un.org/esa/socdev/documents/reports/InequalityMatters.pdf>.

References

1. Filipenko, A. S. (2002). *Jekonomicheskoe razvitie: civilizacionnyj podhod*. Moscow : Jekonomika.
2. Baltserovych, L. (2000). *Svoboda i rozvytok. Ekonomiiia vilnoho rynku*. Lviv : [b.v.].
3. Filipenko, A. S. (2007). *Hlobalni formy ekonomichnoho rozvytku: istoriia i suchasnist*. Kyiv : Znannia.
4. Stoliarchuk, Ya. M. (2009). *Hlobalni asymetrii ekonomichnoho rozvytku*. Kyiv: KNEU.
5. Stoliarchuk, Ya. M. (2009). *Asymetriia hlobalnoho rozvytku: sotsialno-ekonomichnyi vymir : avtoref. dys... d-ra ekon. nauk: 08.00.02*. Kyiv.
6. Khysmatullyna, Yu. R. (2005). *Symmetryia, asymmetryia y dyssymmetryia v strukture y razvytyy zhyvoi materyy*. Saratov. Retrieved from: <http://www.dissercat.com/content/simmetriya-asimmetriya-i-dissimmetriya-v-strukture-i-razvitii-zhivoi-materii#ixzz2q0ulUW6t>.
7. Kravchuk, N. Ya. (2012). *Dyverhentsiia hlobalnoho rozvytku: Suchasna paradyhma formuvannia heofinansovoho prostoru*. Kyiv: Znannia.

-
8. Nikitenko, P. G. (2011). *Sajmon Smit Kuznec – odin iz vydajushhihsja jekonomicheskikh kreativnyh myslitlej-jekonomistov-predtechej innovacionnyh modelej social'no-orientirovanogo ekonomicheskogo rosta i noosfernoj jekonomiki. Problemy upravlenija, №2 (39), 42–52.*
 9. Melnyk, A. F., Zheliuk, T. L., Dluhopolskyi, O. V., Panukhnyk, O. V. (2008). *Makroekonomika ta makroekonomichna polityka. Kyiv : Znannia.*
 10. Zapukhliak, V. Z. (2013). *Motyvatsiini chynnyky investuvannia ta kharakterystyky investytsiinoho rozvytku krain. Stalyi rozvytok ekonomiky, 5, 340-350.*
 11. Deljagin, M. (n.d.). *Informacionnaja revoljucija, globalizacija i krizi mirovoj jekonomiki. Retrieved from: http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/9_1_01.htm.*
 12. Spens, M. (2013). *Sledujushhaja konvergencija: budushhee jekonomicheskogo rosta v mire, zhivushhem na raznyh skorostjah. Moscow : Izd-vo Instituta Gajdara.*
 13. Lukianenko, D. H. (2008). *Hlobalna ekonomichna intehratsiia. Kyiv: Natsionalnyi pidruchnyk».*
 14. Junus, M. & Zholi, A. (2009). *Sozdavaja mir bez bednosti: Social'nyj biznes i budushhee kapitalizma. Moscow: Al'pina Pabli sherz.*
 15. *The Millennium Development Goals Report 2013. (2013). Retrieved from: <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/report-2013/mdg-report-2013-english.pdf>.*
 16. *Report on World Social Situation 2013: Inequality Matters. (2013). Retrieved from: <http://www.un.org/esa/socdev/documents/reports/InequalityMatters.pdf>.*

Стаття надійшла до редакції 2.12.2014 р.